СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 194. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 20. серпня, 1929. VOL. XXXVII. No. 194. Jersey City, N. J., Tuesday, August 20, 1929. THREE CENTS.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРЕЦІЯ ПРАЦІ ЗАПОВІДАЄ БОРОТЬБУ ПРОТИ „ІНДЖОНКШЕНІВ"

СПОДІЄТЬСЯ ЗАВЗЯТОГО СПРОТИВУ В КОНҐРЕСІ.

АТЛЕНТИК СИТІ (Ню Джерзі), 18. серпня. — Вже два дні присвячує виконавчий уряд Американської Федерації Праці справі боротьби проти судових заборон і приказів („інджокшенів") у страйках.

Правний відділ уряду виготовив уже проти „інджонкшенів" проект закона, який мають внести в найближчому конґресі прихильні робітникам законодавці. Сенатори однак, прихильні Федерації, звернули увагу, що того рода проект не має виглядів на ухвалення. Прийшлося складати новий проект.

Сей проект буде предложений конґресови до ухвалення. Федерація Праці сподіється, що фабриканти не дадуть собі так скоро вирвати з рук такого важного оруддя в боротьбі проти робітників та що вони вжиють через прихильних собі конґресменів і сенаторів усіх можливих заходів, щоби проект повалити. Супроти сього Федерація Праці сама заповідає довгу й завзяту боротьбу в конґресі та пресі над сим проектом.

БОГАТО ЗАЛІЗНИЧИХ ВИПАДКІВ.

17 ЛЮДЕЙ ЗАГИНУЛО В КАТАСТРОФАХ ЗА КІНЕЦЬ ТИЖНЯ.

ЛОНҐ БІЧ (Лонґ Айленд), 19. серпня. — Електричний поїзд залізниці Лонґ Айленд віхав на сій стації, котра є послідною на цій лінії, на цементовий „бомпер". Яких тисячу людей, що сиділи в 10-возовім поїзді, відчули сильне потрясення, а 16 людей треба було взяти до шпиталю на лічення від легких і тяжких покалічень.

У місцевости Генріета, в стейті Оклагома, наїхав поспішний поїзд, їдучий з Тулси до Шермана, в Тексасі, на отворену зворотницю. Підчас катастрофи загинуло 15 людей, а 43 людей були тяжко покалічені.

Ще одна катастрофа случилася вчора коло міста Овосо, в стейті Мишиґені. Там загинув один залізничий робітник.

В катастрофі коло Коломбоса, в стейті Огайо, покалічено 43 пасажирів.

ЛЕТНИЧІ ПЕРЕГОНИ ЖІНОК.

ВИПАДКИ В ВОЗДУСІ НЕ ПЕРЕРИВАЮТЬСЯ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія), 19. серпня. — Летничий Клюб Санта Моніка Ексчендж Клоб визначив нагороду в сумі 25,000 долярів для тої жінки, що перша перелетить впоперек Злучені Держави.

Доперегонів, котрі почалися вчора в сьому місті, зголосилося 19 летничок. В тому числі є відомі в світі: Амелія Ергарт, що літала через Атлянтик, та Реа Рашке, найліпша летничка Німеччини.

Перша стація для перегонів визначена на місто Сан Бернардіно; друга на Доґлас, Арізона; трета на Ель Пасо, Тексас.

Вчорашної неділі загинуло від воздушних випадків 6 людей. Між ними загинув один чоловік, що опускався з літака легкопадом. Скочив він з висоти 2,300 стіп, але легкопад не отворився.

ЕПИСКОП ПРО ВПЛИВ ФАРИСЕЇВ.

„ЦЕРКВА НЕ МАЄ ВПЛИВУ".

НЮ ЙОРК, 19. серпня. — Джансон, епископ епископальної церкви, говорив тут у проповіди про фарисеїв, виголошеній в катедрі св. Івана, що фарисеї мають нині великий вплив у церковному й політичному життю Америки. Фарисеї все показуються на зовні дуже релігійними людьми. Вони остро картають других, що в дечому ріжняться від них вірою. Вони держаться осторонь від инших ґруп, перебувають тільки з такими, як вони самі. Кожда релігія витворює масу фарисеїв. Декотрі віри більше, декотрі менше. Деякі церкви просто опановані фарисеями, яким віра на ділі зовсім байдужна, але які представляють себе за правовірніших від справді релігійних людей. Навіть Христос уважав за потрібне виступати проти сих непомильних, певних своєї святости лицемірів.

Цікаву проповідь виголосив у місцевій баптиській церкві проповідник з Атлянти Бравтон. Говорив він, що хоча церква в Америці виказує велике число вірних та великі пожертвовання на релігійні цілі, все таки церква не має такого впливу, який виходивби зі сих цифр. Вона не має впливу на політичні справи ні на розвій характеру.

12-ЛІТНИЙ ХЛОПЧИНА ВБИЙНИКОМ БАТЬКА.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія), 18. серпня. — Арештований за вбийство свого батька 12-літний Френк Говерд, нині знова опинився на волі. Поліція каже, що хлопчина кинувся ратувати матір, коли батько напав на неї та став її жорстоко побивати. Поліція каже, що хлопчина поступив з любови до матери, і за се його не може ждати кара.

НЮ ЙОРК ПЛАТИТЬ ПРОГИБІЦІЙНИХ ХАБАРІВ 32 МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ У РІК.

НЮ ЙОРК, 19. серпня. — Після обчислень Вилієма Бенета, прогибіційного кандидата на уряд мейора Ню Йорку, се місто платить річно прогибіційних хабарів на загальну суму 32 міліони долярів. Він рахує, що кождий потайний салун платить що найменче 1,000 долярів „охороня".

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК У МЕКСИКУ.

МЕКСИКО 19. серпня. — Ґенеральна Конфедерація Робітників Мексика постановила проголосити ґенеральний страйк на случай, якби уряд став виконувати свій проект про зфедерованне робітників. Конференція думає, що тісніша звязь між юніями, як сього хоче уряд, булаби шкідлива для робітників.

ДІМ ПОПРАВИ І НАСЛІДКИ „ПОПРАВИ".

Клюжська (Румунія) поліція заарештувала банду, яка виконала протягом послідних днів 10 вломів. Провідником цілої шайки був сторож дому поправи, в мешканню котрого найшли безліч крадених річей. Арештовані молодці дому поправи заявили, що сторож Стефан Марійн силував їх брати участь при вломах, бо в противному разі очікували їх грізні тортури. Як видно, то в домі поправи можна набрати широкого образования, бо там учать і в день і в ночи.

ВІД ЧОГО ЛЮДИ ВМИРАЮТЬ.

Після німецької ґазети „Космос" найбільшою причиною смерти є сухоти. На 10,000 людей вмирає річно на неміч 10.8 проц., зате на сухоти 21.15, рака 20.3, запалення легенів 18.8, жолудкові хороби 18.8, удар мозку 13.1, ґрипу 4.5, рожу та затроєння крови 2.3, коклюш 2, запалення сліпої кишки 1.3, анґіну 0.9, тиф 0.5, шкарлятину 0.2.

ПОЇЗД НАЇХАВ НА ЧЕРЕДУ ОВЕЦЬ.

Особовий поїзд Букарешт—Ґалац (Румунія) заїхав з великою скорістю в череду овець, при чім вбито богато овець і самого пастуха. Між пасажирами повстала велика паніка. Поїзд мусів застановитися годину в отвертім полі.

У КИЇВІ УТВОРЮЄТЬСЯ ПАРК КУЛЬТУРИ.

Робітнича громадскість Київа порушила справу влаштування парку культури й відпочинку для обслугування разом до 30,000 чол. За основу орґанізації такого парку береться Пролетарський Сад, що лежить над Дніпром. Справу обговорювала вже комісія міськради й ухвалила практично її здійснити. За складеним проектом у паркові культури й відпочинку буде збудований новий літний театр, бібліотека, влаштована читальня, устаткований фізкультурний відділ, спеціяльний детячий городок, тощо.

ДАРУНОК НАЦІОНАЛЬНИМ МЕНШОСТЯМ.

Як ставиться до національних менщин теперішне правительство Румунії, видно з такого факту: Міністерство штуки рішило видати дозвіл театральним ґрупам національних меншин на вистави під такими услівями: Ґрупа мусить мати авторизацію від примарії, що їй дозволено давати вистави; мусить мати соціяльну і професіональну домівку і складатися з артистів румунських горожан, у виїмкових випадках може дістати дозволення на заанґажування найбільше трох артистів; репертуар мусить бути предложений міністрови і так уложений, щоб він не противився безпечности держави, публичного порядку й добрих обичаїв. Кореспонденцію з властями вестиме в румунській мові; зложить 100,000 леїв ґарантії в державній щадниці.

Коли зважити, що в инших державах театральні дружини одержують державні субвенції, а в Румунії мусять складати ще кавцію, то з цього виходить ясно, що розпорядок міністра штуки є обчислений на знищення національної культури меншин.

АРЕШТУВАННЯ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА БУКОВИНИ.

„Борець" з 28. липня подає коротко відомість, що сіґуранца перевела минулого тижня в Чернівцях і на провінції масові труси і заарештувала кільканацять членів партії „Визволення". Між арештованими є також член управи партії, Галицький. Кромі цього поліція тягає цілий ряд людей на допити.

БЮТЬ І ПЛАКАТИ НЕ ДАЮТЬ.

Партія „Визволення" підняла акцію за приверненням української мови в школах. Центральний комітет цеї партії зголосив у тій цілі ряд віч в черновецькому окрузі. Та черновецький префект, націонал-цараніст, заборонив віча, бо, як казав, такі віча є підбурюванням спокійного українського народу. Отже націонал-цараністична влада не тільки не хоче дати українському народови належних йому прав, але забороняє домагатися цих прав на зборах і вічах.

ВБИВСТВА НА СЕЛІ.

Йосиф Пандрак із Путятич (пов. Городок біля Львова) застрілив під лісом 23-літню Марію Ґалач. Убийник утік. Причина: нещасне кохання. — Підчас сну в стодолі у Вербіжі (пов. Сокаль) застрілено Пилипа Рицева. Як убийників арештувала поліція Гр. і Вол. Пігітків. Причина: особиста пімста. — В Руданцях (пов. Львів) на весілі Гриця Бартоша хтось підчас забави вийшов на двір і крізь вікно застрілив Василя Сенчишина. Вбийник поцілив Сенчишина в груди, так, що він помер на місці. Поліція веде слідство.

СВЯТКУВАННЯ БОЮ ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ.

Дня 5 липня ц. р. святковано роковини бою під Берестечком на козацьких могилах. Кілька кільометрів від містечка Берестечка, коло села Пляшева, є побудований гарний монастир, а коло нього невеличка церква, котра тепер відновлена, одначе походить ще з часів Хмельницького і перед боєм під Берестечком Хмельницький у ній молився. Під монастирем є тисячі черепів і людських костей, викопаних у болотах в селі Пляшеві. Ті козацькі кости уміщено у великих бетонових скринях, зовсім ненакритих. Взагалі найменшого порядку у тім підземелю під монастирем нема. До війни був там і музей, в якім находилися викопані в болотах козацькі гармати, шаблі, мушкети; нині нема й сліду з того всього: все підчас війни вивезено. Що року відправляється в тім монастирі в день бою козаків, тобто в девяту пятницю по Великодні, панахида по козаках, упавших у бою під Берестечком. Це одночасно є день відпустовий. Цього року свідоміші одиниці хотіли устроїти це свято роковин величавіше, думали устроїти святочну академію і посольське віче, але, не зважаючи на старання, влада все те заборонила і вислала на свято масу поліції і тайних аґентів. На це свято приїхали м. ін. пос. Вислоцький і пос. Струтинський, одначе до віча не прийшло з причини заказу воєвідства.

ПОТОНУВ КОРАБЕЛЬ „ВОЛГА".

Дня 18. липня в ночи потонув на Чорнім морю парохід „Волга" разом з пасажирами.

ГРІМ УБИВ ДВІ ЖІНКИ.

Підчас бурі грім ударив у дім Гринька Добрянського в Козачині (пов. Борщів) і вбив його 36-літню жінку Параньку та 77-літню Похилу, яка саме тоді була в Добрянських. Наслідком грому згоріла зовсім хата Добрянського й річи вартости 850 зол.

ПОРЯДНИЙ ЗЛОДІЙ.

Один Німець отримав такого листа з Франкфурту над Майном: „Залучаю 3 марки як зворот за вкрадені овочі". В листі були почтові значки у вартости трох марок.

БОРОТЬБА КОМУНІСТІВ З ГРУЗИНСЬКИМ НАЦІОНАЛІЗМОМ.

З Москви доносять, що в Тифлісі відбувся зїзд комуністичної партії Грузії. Зі звіту центрального комітету комуністичної партії виходить, що в минулому році видалили з партії 539 членів за троцкізм і грузинський націоналізм. Ґенеральний секретар партії заявив, що головним завданням комуністичної партії Грузії є боротьба з грузинським націоналізмом.

13 МІЛІОНІВ ГРИВНИ ЗА ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ.

В Бельську відбувся сензаційний процес проти власника фабрики горівок Френкля і 37 товаришів за скарбові зловживання. Процес цей тревав кілька місяців. Суд засудив Френкля на грошеву кару в сумі 13 міліонів зол. і кару 6 місяців арешту. Однак колиби Френкель не міг заплатити всеї високої гривни, тоді він мусітиме просидіти в вязниці ще 2 роки. Заміщаних в цю аферу скарбових урядників суд засудив на кару вязниці від 6 місяців до 1 року. З 58 обжалованих звільнено 10 осіб.

ПАРЛЯМЕНТ БЕЗ ОПОЗИЦІЇ.

Всі опозиційні посли в румунськім парляменті опустили салю засідань на знак протесту проти внесеної урядом реформи адміністрації. Але урядова партія має в парляменті більшість і реформа мимо опозиції буде ухвалена.

У ПРОПАСТЬ.

В Гондурас автобус, що віз до 40 студенток університету (Англійок), **впав у пропасть** глибоку на 1000 стіп. Дотепер витягнено **11 трупів**, 22 студентки тяжко ранені.

ЧИ ТО ЩО ПОМОЖЕ?

Польська дирекція почт видала розпорядження, щоби почтові урядники заховувалися супроти сторін чемно і ввічливо без огляду на їх стан, убір і національність, навіть тоді, як сторона є поденервована і невідповідно заховується. Але чи це що поможе? Бо аж надто часто, спеціяльно супроти українських клієнтів, почтові урядники поводяться в спосіб, що абсолютно нічого спільного не має з чемністю і ввічливістю. — („Новий Час").

КИТАЙ МОБІЛІЗУЄ НОВУ 100,000 АРМІЮ

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА АТАКУЮТЬ ПРИКОРДОННІ МІСТА В МАНДЖУРІЇ. КИТАЙ ПОСИЛАЄ ВСЕ НОВІ ВІЙСЬКА НА СИБІРСЬКО-МАНДЖУРСЬКИЙ КОРДОН.

МУКДЕН (Манджурія), 19. серпня. — В пятницю по обіді російський військовий відділ, зложений з піхоти, кінноти й артилерії, атакував і захопив у свої руки манджурське місто Далайнор. Це важний пункт, звідки постачається вугіль для Східно-Китайської залізниці. Положений він 18 миль на південь від стації Манчулі й 6 миль від російського кордону. Бій з обох сторін тягнувся ще в суботу вечером. Повідомляють, що обидві сторони залишаються незмінно на своїх бойових позиціях. У бою в пятницю вбито 50 Китайців й багато поранено. Що дня посилаються нові підкріплення китайської армії. Напад на Далайнор тут вважають як пробу Росіян сили китайської армії та як перші підготовчі кроки до наступу на Манджурію, щоби захопити її в свої руки.

Кореспонденти повідомляють, що вже тепер на манджурську територію перейшли: один полк піхоти, один полк оренбурських червоних козаків, дві гарматні батерії, 12 тенків і т. д. Російські літаки увесь час літають на кордоні.

ШАНҐАЙ (Китай), 19. серпня. — Оголошено мобілізацію 10 додаткових манджурських бриґад по 10,000 жовнірів кожна. Зроблено це тому, бо нанкінське правительство вважає, що кріза між Росією й Китаєм усе більше зростає й все менше надій лищається до залагодження її мирним способом.

Ґенерал Го-Чен-Чун призначений до Мукдену персональним представником президента Китаю, Кай-Шека, який є головнокомандуючим всіми китайськими військами. Призначення його свідчить, що війну з Росією буде вести увесь Китай, а не лише одна Манджурія.

Щоби не дати можливости російським білоґвардейцям провокувати війну, китайське командування наказало своїм військам оточити всі військові відділи білоґвардейців, котрі знаходяться недалеко російського кордону й не допускають їх до сепаратних виступів.

ТОКІО (Японія), 19. серпня. — До стації Манчулі прибувають китайські військові підкріплення зі скорострілами та артилерією. Недалеко стації Харбін хтось кинув бомбу біля залізниці. Вона вбила 3 Китайців. Це вважають актом саботажу большевицьких аґентів. Таксамо китайська сторожа біля залізничого мосту через біку Сунгарі застрілила невідомого, що по словам її, хотів динамітувати міст.

ЯПОНІЯ СКРІПЛЮЄ СВОЇ ВІЙСЬКА.

ПОЧАЛА КОНЦЕНТРУВАТИ СВОЇ ВІЙСЬКА, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ В ПІВДЕННІЙ МАНДЖУРІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія), 19. серпня. — Міністерство закордонних справ одержало відомости, що Японія почала концентрувати свої війська в районі стації Чен-Чун. Стація ця положена на півночі Південно-Китайської залізниці, яка знаходиться під контролею Японії. Положена вона 160 миль на південь від Харбіна.

Концентрація там японського війська є першим військовим кроком Японії у Манджурії з часу виникнення російсько-китайського конфлікту. Очевидно, ця концентрація війсь знаходиться у звязку з розпочаттям Росіянами військової акції на сибірсько-китайському кордоні.

„ҐРАФ ЦЕПЕЛІН" У ТОКІЮ.

ПРИЛЕТІВ ДО ЯПОНІЇ НА 20 ГОДИН СКОРШЕ, НІЖ БУЛО ОБЧИСЛЕНО. БІЛЬШУ ЧАСТИНУ ДОРОГИ ЛЕТІВ НА 3-ОХ МОТОРАХ.

ТОКІО (Японія), 19. серпня. — „Ґраф Цепелін" щасливо пролетів найтруднішу частину своєї подорожі навколо світа. Він тепер закінчив свій лет на 6,600 миль, роблючи пересічно 70 миль на годину. Через всю Росію й Сибір летів при помочи трох моторів, бо мав гарний попутний вітер. Лише коли він поверкув з острова Сахаліна на південь, то пустив у роботу останніх два мотори.

Два рази його путь пересік тайфун, але цепелін щасливо оминув його. Японський міністер комунікації післав поздоровлення Екенерови, що він перелетів щасливо Азію. Екенер відповів подякою, зазначивши, що в четвер думає розпочати дальший лет. Отож всі приняття мають обмежитися двома днями: вівтірком і середою.

СНОВДЕН СТОЇТЬ ПРИ СВОЙОМУ.

КАЖЕ, ЩО СПРАВА НЕ В ГРОШАХ, А В ПРЕСТІЖІ АНҐЛІЇ.

ГАГА (Голяндія), 19. серпня. — Мало є надій, що пощастить утримати газьку конференцію від розбиття. На всі старання збити Сновдена з його позиції він відповідає, що домагається приняття його ультимату, бо тут справа ходить не про 10,000,000 дол. збільшення щорічних репараційних сплат для Анґлії, але про „чисту ґру".

Він тепер ставить своїм завданням піднести престіж Анґлії й вагу її в міжнародній політиці на ту височину, на яку заслугує Анґлія як велика держава. На його думку престіж Анґлії в міжнародньому життю сильно підупав за останні роки й тепер час його піднести.

БІЙ ФАШИСТІВ ІЗ СОЦІЯЛІСТАМИ.

ВІДЕНЬ (Австрія), 19. серпня. — В невеликому місті в Стирії, Льоренцен, дійшло до бійки між узброєними фашистами та соціялістами. Фашисти стріляли в соціялістів зі скорострілів та рушниць. Підчас бійки поранено з обох сторін 62 людей.

Бійка виникла підчас забави соціялістів, коли їх лідер виголосив промову проти фашистів. До Льоренцена відправлено сильні відділи жандармерії, щоби припинити дальші сутички.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОЦЕНТОВА НОРМА СТАЛІНА

В царській Росії Жиди мали обмежені права. Вони були позбавлені права жити поза межами „черти оседлості", себто полоси, за яку могли переступати лише певні катеґорії Жидів. Ця „черта оседлості" переходила через Україну й Білорусь, відґороджуючи від Жидів Московщину та инші „исконния русскія землі". Крім цього „китайського муру" в державних школах, куди було дозволено вступати Жидам для науки, установлено було так звану дво-процентову норму. Себто Жидів можна було приймати в ті школи не більше двох процентів до загального числа учнів.

Березнева революція 1917 року змела всі обмеження для Жидів і вони зажили рівноправним народом серед инших національностей Росії. Завдяки свойому темпераментови, енерґії й спритности вони скоро стали на чільних становищах в адміністративно-державних органах Росії, куди їм раніше зовсім було заборонено приступати. Серця російських шовіністів були цим надзвичайно оґірчені й вони роспочали тайну й явну аґітацію проти „жидівського засилля". Але вони не знайшли собі співчуття серед російської демократії і серед демократій инших народностей. Лише, коли на кремлівському престолі засів некоронований „сабіратель землі русской", Сталін, аґітація дала позитивні наслідки. Він, граючи на дудці російського шовінізму та нетерпимости до всіх „інородців", повів свою патріотично-російську комуністичну політику. Поволі Сталін досяг обмеження прав ріжних автономних і „самостійних" народностей Росії, включно до України. Разом з тим він старався очистити апарати большевицької влади від „інородческих" елементів, замінюючи їх або Москалями, або вірними ідеї російської великодержавности Кавказцями, особливо Грузинами. Російська демократія мала у своїх лавах таких оборонців единої й неподільної Росії, як Чхеїдзе, Церетелі, Чхенкелі та инші Грузини, вожди російської революції.

У большевиків їх ролю перебрав на себе їх краян Джугашвілі (Сталін). Можна думати, що він тепер, коли звільнив із Совнаркому останнього Жида Літвінова, буде продовжувати свою політику юдофобства далі, поки не заведе знову дво-процентової норми для Жидів у всіх урядах. За совнарком він уже це сказав отверто. Отже Сталін стає ідеольоґом погромів, бо дає офіційний привід до зросту в Росії антисемітизму. Він, так би мовити, узаконнює його.

ПІДКАРПАТСЬКА УКРАЇНА

(З нагоди оживлення українського національного руху).

І. Перед. війною.

Населення Підкарпатської України це переселенці з північних земель України, котрі, утікаючи перед польською панщиною, поселилися у карпатських лісах. Мимо денаціоналізаційних мадярських впливів, які тревали около 600 літ, вони змогли, завдяки умовинам їхніх осель, задержати до нині свою мову й національну окремішність. В перших початках вони були православні, доперва в 17 століттю приняли греко-катол. віру. Мадярське римо-католицьке духовенство приспішувало своїм впливом мадяризацію греко-католицького духовенства, а дальше частину української інтеліґенції. Сам нарід, аж до кінця 19 століття, досить сильно опирався мадяризації, хоч не було у нього державницьких ідей, ані стремлінь шукати звязку з галицькими Українцями.

На передодні 20 століття настала досить значна зміна на шкоду Підкарпатської України. Саме в той час впроваджено примусове навчання. З приводу заведення мадярських шкіл та знесення українських церковних, наступає майже цілковитий занепад в українськім національнім життю на Підкарпаттю. Мадярське вчительство дорешти мадяризувало українську інтеліґенцію та виховувало її в чисто патріотичному дусі на т. зв. Мадяронів.

Не можна не доцінювати тут теж і економічних впливів: Підкарпатський край є понайбільшій части лісистий, та не міг вцілости виживити свого населення. Тому треба було спродаджувати збіже з Мадярщини. Більша частина мущин тягнула на Мадярщину на роботи та звідтам привозила хліб та збіже. Не без значіння був теж і вплив у війську. Саме на Підкарпаттю стояли самі мадярські частини, т. зв. Гонведи. До них затягали місцевих рекрутів. Посли з Підкарпаття ще до війни не мали ніякого інтересу та впливу, тому, що українськими голосами були вибирані лиш мадярські маґнати та великі землевласники.

Можна ствердити, що до тих часів Підкарпатські Українці вдержали лиш своєрідну окремішність, одначе не національну свідомість.

В першім десятиліттю 20-го стол. наступила на Підкарпатській Україні реакція супроти мадярських шкіл та її денаціоналізуючого впливу. Під плащиком опозиції почали поширюватися у деяких кругах російські впливи, так само як в Галичині, які були піддержувані і фінансовані російськими панслявістичними ґрупами. Також і на релігійній ділянці наступив перелім, з тим, що повстав клич „назад до православя". Той рух одначе не мав великого значіння.

На тім місци треба згадати ще їхню американську еміґрацію, яка за океаном на культурній та релігійній ділянці добре себе зорґанізувала та при кінци світової війни під деяким політичним оглядом мала велике значіння.

II. В часі війни.

Ізза строгих мадярських законів, стану облоги і т. п. самостійницький державницький рух на Підкарпатській Україні не міг набрати такого розгону, як це було в Галичині. З одної сторони бракувало провідників, з другої сторони мадярське правительство пильно слідкувало за ним та та старалося в корінї здушити такі стремління. Тому, що майже всі міста, як центри орґанізаційні, були в мадярських руках, населення по селах не мало змоги почати якунебудь акцію. Ізза военного стану розвязано всі русофільські товариства, яких провідники частиною були арештовані, а частиною вивтікали. Українські новобранці служили в мадярських частинах і не можна було відріжнити, чи це були Мадяри чи Українці.

Спеціяльної ролі політичної чи військової населення Підкарпатської України в часі світової війни не відіграло.

III. Конець світової війни.

В останніх часах світової війни не проявився ніякий націоналістичний рух на Підкарпатській Україні ізза мадярського сильного режіму.

Противно, висше згадана американська еміґрація під проводом д-ра Юрія Жатковича почала відогравати політичну ролю. А саме згідно з принципом самовизначення народів зажадала Руська Національна Рада в Америці вже 13 липня 1918 р. в місті Мекіспорт і 23 липня в Гомстед державної незалежности для Підкарпатської України і поставила три домагання:

1. Карпато-Русини мають одержати повну свою независимість.

2. Коли це є неможливе, вона має злучитися з Галичиною та Буковиною в одно тіло.

3. Коли це неможливе, вона має одержати автономію в границях Мадярщини.

В кінци жовтня 1918 р. почалися переговори між Жатковичем та Масариком, які скінчилися на прилученню Підкарпатської України до новоутвореної чехословацької републики.

Дня 12 листопада 1918 р. винесено, на внесення Жатковича, у місті Скрентон постанову, щоб підкарпатсько-українські землі, а саме повіти Жіпс, Сорош, Земплін, Абауй, Ґемеч, Боршод, Унґ, Уґоча, Берегово і Мармарош прилучилися до Ч. С. Р., причім застерігають собі як найдальше йдучу автономію, а навіть державний союз, в якім Підкарпатська Україна малаби повну суверенну владу.

З повстанням революції на Угорщині створилися на Підкарпатській Україні самі від себе три Національні Руські Ради, а саме: в Епрієші, Ужгороді й Густі, які при загальнім народнім голосуванню мали вирішити долю Підкарпатської України. Докладних статистичних даних тепер немає тому, що Руська Національна Рада в Епрієш була під чеським впливом та була за прилученням до ЧСР., Національна Рада в Ужгороді під впливом орієнтуючихся на Угорщину кругів, які хотіли залишитися при Угорщині, а третя в Густі, яка заявилася за прилученням до України. В дійсности можна ствердити, що без зовнішнього впливу булаб більша частина згодилася на прилучення до України.

Дальші висліди, а головно брак піддержки з боку західно-українського уряду, ізза боротьби з Поляками, були ті, що ці землі по короткім часі обсадили Румуни, угорські большевики, а вкінци Чехи, при яких осталися вони до нині.

IV. Правнодержавне становище Підкарпатських Українців.

Правнодержавне становище Підкарпатських Українців є з з одного боку самим виявом волі населення, з другої сторони заключається в межинародніх мирових договорах, евентуально в законах ЧСР.

а) Підкарпатська Україна прилучається добровільно договором з дня 12 листопада в місті Скрентон в Америці, до ЧСР., як автономне державне тіло.

б) Злучені три Українські Національні Ради згодилися дня 8 мая 1919 р. в Ужгороді на прилучення до ЧСР., з тим застереженням, що Підкарпатська Україна творить у границях ЧСР. автономне тіло, з власним соймом, фінансами і культурою, а границі між Словаччиною та Підкарпатською Україною мають бути встановлені після американської угоди.

в) Договір в Санжермен з 10 вересня 1919 р. в арт. 10—14 ясно означує правно-державне положення Підкарпатської України. Короткий зміст цего такий:

§. 10. ЧСР обовязується дати Підкарпатській Україні автономію й самоврядування.

§. 11. Цей край одержує краєвий сойм для вирішування своїх внутрішних питань з власним ґубернатором.

§. 12. Урядники цеї країни рекрутуються виключно з місцевого населення.

§. 13. Цей край вибирає теж послів до чехословацького парляменту.

§. 14. Містять в собі умови инших національних меншин.

г) Самоврядування Підкарпатської України офіційно підчеркнено в ноті мирової конференції до угорської делеґації дня 6 мая 1920 р.

ґ) Також закони ЧСР (конституція) пр. закон ч. 121 і 122 з лютого 1920 р. підчеркують виразно автономні права Підкарпатської України.

Мусимо ствердити, що український народ Підкарпатської України прилучився добровільно до ЧСР., хоч до тепер не додержано умов і договорів зі сторони ЧСР.

(Конець буде).

В. Кедровський.

1919 РІК

(49)

„§ 10) Інспектори підлягають один другому на підставі загальних правил (полковий дивізійному і т. д.) і відповідно цьому подають періодичні справоздання про свою діяльність і отримують належні директиви.

„§ 11) У надзвичайних випадках Інспектор, минаючи своїх прямих начальників, має право звертатися до тої вищої влади, яка найскорше може вирішити питання або подати відповідну допомогу.

„§ 12) Інспектори періодично обіздять підлеглі їм військові частини для контролі на місцях діяльности підлеглих їм інспекторів, праці культурно-просвітних орґанів, налагодження й одностайности національно-патріотичного виховання вояків та безпосереднього ознайомлення зі становищем частин на місцях.

„§ 13) Вироки військових судів, коли вони затверджуються начальниками частин, не можуть бути затвердженими без відома відповідних інспекторів.

„§ 14) Інспектор не має дисциплінарної влади, але він може опротестувати дисциплінарну кару, наложену муштровим начальником.

„§ 15) Інспектор цілком відповідає за всебічний стан своєї частини чи інституції.

„§ 16) Підчас боїв інспектори мусять бути на фронті й допомагати командантам тієї частини, біля якої вони працюють; інспектор однаково з командантом частини несе відповідальність за бойову нестійність частини.

„§ 17) Вся робота інспектора зводиться до підняття престіжу командного складу і до своечасної інформації вищої центральної влади про ворожий і непевний елемент в армії.

„§ 18) Інспектор працює в повному контакті з командним складом, тому всяке неправдиве загострення відносин буде розглядатися як дизорґанізація армії й як невідповідальність інтересам републики, тому буде суворо каратися (по закону 26 січня), згідно з § 20 цього положення.

„§ 19) За недбальство, або несвоєчасне повідомлення правительства інспектор відповідає по томуж закону (26 січня), згідно з § 20 цього положення.

„§ 20) Склад надзвичайного суду в § 6-му п. „б", §§ 18 і 19 призначається правительством в порозумінню з Головним Отаманом.

„За Голову Ради Народних Міністрів — Андрій Левицький. Військовий Міністер Отаман Сиротенко."

Це положення про інспекторат було блискучим зразком того духа компромісу й неясности, та точно неозначеної лінії поведінки, яка тоді панувала у всій нашій військовій та державній політиці. Наша влада хотіла всіх задовольнити, хотіла робити все так, щоби нікого не ображати, нікого не обурювати або не зражати й разом з тим проводити тверду владу. Звичайно при нормальних умовах ніхто не міг би погодитися братися за відповідальну працю, маючи таке положення, але тоді були такі часи, що кождої хвилі приносили зміну обставин. Тому я не вагаючись взявся за працю й вже своєю першою інструкцією всім інспекторам старався дати директиви для праці, яких вимагали обставини, а не мертва буква положення про Інспекторат.

Згодом права Інспекторату й обсяг його діяльности поширилися далеко за межі цього положення й урядови довелося затвердити нове положення про Державну Інспектуру в Армії УНР. Але всетаки й тоді Інспекторатови не було дано таких прав, які посідали большевицькі комісари, завдяки яким большевикам пощастило створити міцну армію та розторощити всіх своїх ворогів, бо наші міністри часом боялися своеї власної тіни, всіх підозріваючи у ворожому відношенню до себе. Тому вони часто шукали своїх приятелів між своїми заклятими, але хитрими й безчесними ворогами, а відкидали дійсних патріотів та своїх приятелів тому, що вони були чесні й без обиняків говорили їм всю правду та нічого не прикривали ріжними хитростями. Нашим керовникам, а в тому числі й Головному Отаманові завжди любі були всі ті, що прислужували, льокайствували, а не ті, що чесно й вірно та зі самопосвятою служили ідеї українській державности, вважаючи кожну неправду й льокайство великою шкодою для національно-визвольної боротьби українського народу.

Інспектура старалася служити чесно, з самопосвятою й отверто, але ніколи й нікому не прислужувати. Це наплодило їй багато ворогів, навіть серед тих, кому вона найбільше служила.

Оголошуючи перший свій наказ по армії про заведення інспектури, я разом із законом про інспектуру видав таку першу свою інструкцію:

„Для переведення в життя вимог, поставлених перед Інспекторатом Головним Отаманом і Правительством Української Народної Републики, наказую для неухильного виконання слідуюче:

„1. Запропонувати військовій владі, щоби всі накази й розпорядження до їх оголошення давалися на розгляд відповідним інспекторам і без санкції їх не оголошувалися. Інспектор мусить залишити у себе копії всіх наказів та розпоряджень (§ 8 положення).

„2. При допущенню військовими явних зловживань, з огляду на те, що інспектор відповідає за увесь стан військової частини (6 § п. в. положення), вимагати, щоби старші начальники неодмінно й своєчасно накладали дисциплінарну кару; колиж це не буде виконане, то на підставі § 6 п. б. арештувати їх для притягнення до надзвичайного суду й усунення з армії.

„3. З огляду на те, що на підставі § 16 положення інспектори відповідають за бойову нестійність частин, стежити за тим, щоби наказ Головного Отамана ч. 75*) виконувався неуклінно.

„4. Всім інспекторам за їх відповідальністю слідкувати, щоби всі пункти наказу Головної Команди ч. 75 неухильно проводилися в життя, примінюючи його до всіх без виключення чинів української армії.

„5. Для боротьби з дезертирством в двохденний термін від дня оголошення цього наказу в частині, всі старшини й козаки повинні мати леґітимації за підписом і печаткою інспектора та команданта частини. Леґітимації повинні видаватися на руки військових лише підчас їх відїзду за межі розташовання частини і в ніякому разі — підчас боїв не можуть бути на руках.

„6. Інспекторові тилу при контролі документів слідкувати за тим, щоби кожен військовий, що перебуває поза межами своєї частини, поклáдав крім командировних паперів і леґітимацію.

„Той, хто не предложить леґітимації, повинен затримуватися і на протязі 24-ох годин притягатися до надзвичайного суду як дезертир (наказ ч. 75).

„Для тогож, щоби точно установити термін уведення в життя цього параґрафу для кожної військової частини, по телеґрафу повідомити мене для видання заряджень інспекторови тилу, про час підпису леґітимацій військовими своєї частини. Головний Державний Інспектор Кедровський."

Скоро вияснилася необхідність видання спеціяльної інструкції в додаток до закону про Інспекторат. Ця інструкція була слідуюча:

„Інструкція державним інспекторам Армії Української Народної Републики.

„§ 1. Державний інспектор мусить твердо памятати, що він є правительственною контролею в армії, і як такий, повинен бути в повній свідомости своеї відповідальности, зразком чесноти, тактовности і чемности.

„§ 2. Працювати в повному порозумінню й контакті з військовою владою, щоби утворити тісну гармонійну єдність, переняту любовою до діла Републики й козака.

„§ 3. На всякому кроці своєї праці інспектор повинен памятати, що він мусить як можна вище підносити авторитет військової влади і в ніякому разі не підривати її авторитету та не понижувати гідности начальників.

„Примітка: Скарги від військових приймати лише в копії й ті, що вже подані по команді. Робити увагу старшинам інспектор мусить у відсутности їх підлеглих. Лише у випадках: державної зради, мародерства, пияцтва, дезертирства чи якої кари по суду, своєчасно поінформувати козаків і старшин, оголошуючи в накаві вироки суду.

„§ 4. У своїй діяльности інспектор повинен непохитно стояти на тому, що він є не тільки контрольором, але й тим державним аґентом, що мусить забезпечити комадний склад від провокації, неправдивих наклепів і вивести його з обсягу політично-партійної боротьби, чим дати йому можливість спокійно, з найбільшою продуктивністю працювати.

„§ 5. Приймати участь у всій діяльности командного складу, контролювати грошеві витрати, тощо, але не втручатися в оперативно-бойові справи.

„§ 6. У випадках незгоди інспектора з діяльністю начальника відповідної частини, він негайно свій протест надсилає до вищого інспектора, котрий ухвалює рішення, по згоді з відповідним військовим начальником і повідомлє негайно прислявшого протест.

„§ 7. Інспектор, що одержав протест про діяльність начальника від підлеглого йому інспектора, мусить негайно цей протест розглянути разом з начальником відповідної військової частини, а про рішення повідомити протестувавшого інспектора.

(Дальше буде).

*) Про встановлення дисципліни в армії та про боротьбу з дезертирством, мародерством, погромами і т. д.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРИГАДКА НА ЧАСІ.

Зближається осінній і зимовий сезон. Час, в якім можна найбільше зробити для своєї нації й для себе. Вже тепер кождий повинен подумати, що має робити й відповідно до того приготовуватися. Є народні обовязки, які виконують виключно мущини та за які вони відповідають, але є також народні обовязки жінок, які лише жінки можуть сповнити. Маю на увазі народні вишивки й ручні роботи, а саме справу поширення їх і обзнайомлення з ними Американців.

Знаємо з практики, що так, як наша народня пісня й танок, так і наші національні вишивки збуджують у чужинців подив і пошану до нашої культури. Це є скарби, яких ми самі ще як слід не зрозуміли. Краще нас зрозуміли наші непотрібні опікуни, які реклямують наші вишивки як плоди своєї культури. Обовязком українського жіноцтва є не лише вирвати крадене добро від чужинецьких паразитів, але також ужити його як чинник національної пропаганди серед Американців.

Читаємо в старокраєвій пресі, а також чуємо від делегатів: „Ведіть пропаганду серед Американців. Обзнайомлюйте їх з українськими справами, щоби, як прийде слушний час, опінія американської суспільности була за нами. І колиб вона нам навіть не подала помічної руки, то щоби бодай віднеслася невтрально, до наших визвольних змагань в імя загально-людської етики. Колиж американська суспільність не буде обзнайомлена з нашими справами, то вона не то, що не поможе нам, але може нас несвідомо кривдити".

Пропаганда наших національних стремлінь повинна бути плянова та йти ріжними шляхами. Якими — я не беруся вказувати, лишаю це більше компетентним людям. Одно, що я тут хочу підчеркнути, це українські вишивки, які є одним з богатьох чинників пропаганди й який лише ми, жінки, можемо як слід використати.

Не можна сказати, що ми цю справу зовсім занедбали. Присутність наших відділів на виставах в Бронсвіку, Брукліні, Байоні, Бавері Сейвінгс Бенку, в Ню Йорку, Клівленді, Астор Готелю, Шикаго і надходяча в Міннеаполіс — вказують на досить активну роботу нашого жіноцтва. Слід згадати, що на кождій виставі наші експонати викликали серед чужинців велике заінтересовання, а навіть захоплення, хоч їх число й якість ще далеко не відповідали повній красі нашого народного мистецтва.

Причиною того була непідготованість, незорганізованість і брак системи. Правда, часом про виставу ми довідувалися в останнім моменті й мусіли давати те, що було під рукою. Лише щастя, що ми мали дещо під рукою, то й використовували нагоду.

Щоби оминути це на будуче, жінки повинні приготовлятися до того вже тепер: 1) завязувати комітети, 2) розділити працю й 3) придбати відповідну скількість робіт. Рівночасно слідкувати за нагодою, а коли така прийде, упорядкувати експонати й вистава без великого труду буде готова. Не виключати також вистав на власну руку, які можна устроювати у власних льокалях, або в льокалях якоїсь американської жіночої організації. Це залежить від зручности жінок, які зуміють навязати з ними знайомства.

Зі свого боку я все готова на поміч тим жінкам, які бажалиби в себе такий комітет заложити. У мене є немала власна збірка робіт і взірців, як також можу подати адреси компетентних старокраєвих товариств.

Марія Скубова,
133 Іст 7 Стріт, Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

—o—

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Український танець перед американською публикою.

Клівлендська газета „Cleveland Plain Dealer", з 12. серпня сього року, пише:

RAINBOW ALIVE IN FESTIVAL DANCES.

500 Children and 14 Nationalities Take Part at Luna Park.

The bright and picturesque costumes worn by pretty girls on steamship posters to lure Americans to Europe were seen right here in Cleveland yesterday.

Norwegian girls in bright red jackets and while bodices, Ukrainians in multi-colored brocade, Slovaks, Hungarians, Polish dancers in lace and flowered head dresses made the All-Nations Festival at Luna Park a rainbow show.

More than 500 boys and girls and men and women of fourteen nationalities participated in the afternoon and night perfomances and several thousand witnessed them.

As 70 children danced round a circle that grew smaller and smaller in the Ukrainian National Dance, the curtain came down on the afternoon festival and dozens of persons discovered that a three-hour show was too short. Many returned at night.

The dances and songs that made up the festival programs were the same the tourist sees on the Russian steppes, around the fjords of Norway, on the village greens in central Europe and in the Tyrolean mountains. It was in the rit of an old country holiday that these actors took part. There were no prizes and no rewards, except the pleasure of the dance.

Besides the Lithuanian polkas, klumpakajas and suktinis, the Polish falconettes, the Slovak chardos and peasant dances of the Danes, Huigarians, Bulgars, Irish, Norwegian and Swedes, there was a spirited Syrian sword fight, a glimpse into a Croatian home, a Hindu comedy, Chinese rope throwing and songs by the German Frohsinn Society.

The proceeds of the festival will build an All Nations float for the flower pageant which is to greet the air races Aug. 24. Recreation Commissioner John H. Gourley, chairman of the festival committee, said that a splendid float, representing many nationalities, was assured.

До сього додана на стороні образків фотографія панни Марії Мураль в українському строю, як вона стає до танку подільського козачка.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА[illegible] ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

Збірка для інвалідів.

Комітет допомоги Рідному Краєві переслав через Обєднання до краю 13 дол. 28 центів пожертви на інвалідів. Гроші ці зложили: В. Голота, В. Петрів, М. Тижбір і Г. Венгерський по $1; від коляди залишилося $1; зарібку з пікніку $1.13 і зібрано на пікніку парохії $7.15.

Збірку на пікніку перевела панна А. Петрик, що недавно приїхала з краю. Вона по власній волі обійшла з капелюхом присутніх на пікніку й просила скласти жертви на тих калік-героїв, що боролися за Рідний Край.

На жаль, не всі давали пожертви, а дехто навіть незадоволений був, що його просять о жертву. Громадяне! Так не можна ставитися до збірки на Рідний Край! Кожен, хто почувається сином свого народу, мусить виконати свій обовязок перед Рідним Краєм. Дальші жертви на допомогу Рідному Краєві збирає комітет.

За Комітет: **И. Петрик, Ю. Датків, П. Кухар.**

—o—

БРІДЖПОРТ, КОНН.

Збірка на Революційний Фонд.

Петро Слівінський переслав від української громади в Бріджпорт через Обєднання 30 долярів на бойовий фонд.

Кирило Лисий.

ЛІТНЯ КАЗКА.

1.

Телеґрама: Болотня, Ґранд Готель. Я хотів би цього літа примістити у Вас пятьдесять знатних Американців.

Лисий

2.

Спішна телеграма. Лисий. Львів. Директор у дорозі до Вас. **Stop.** Подробиці обговорити особисто.

Ґранд Ґотель, Болотня.

3.

— Добрий день. Називаюся Білик із Болотні, директор Ґранд Ґотелю.

— Дуже мені приємно.

— Я прийшов обговорити з вами особисто справу бо, як із вашої телеґрами виходить, ви хочете примістити у нас на літо пятьдесять Американців.

— Будь ласка, скажіть, чи у вас богато жаб?

— О, ніодної! Прошу, може поїдете, щоби особисто переконатися?

— Це коштуватиме.

— Ми заплатимо вам кошти подорожі туди й назад! Це самозрозуміле.

4.

Приїзджу у Болотню.

Мене запроваджують до найгарнішої кімнати готелю.

— Я чув, що тут погода дуже химерна! Чотири дні гарно, а три дні лютує хуртовина а дощ паде, як з цебра.

— Ніколи в світі! Прошу лише випробувати, остати тут цілий тиждень. Принайменше пізнаєте, який тут харч.

5.

Чудова погода над озером.

Вигідне життя цілих вісім днів.

Знаменитий сніданок.

Сонішня купіль до полудня.

Чудовий обід.

Прогулька човном пополудні.

Вечером смачна вечера.

Місячна ніч.

6.

Осьмий день.

Ціла дирекція провожає мене на залізничу стацію.

Поїзд рушає.

Дирекція махає хусточками.

7.

До переділу заходить до мене якийсь добродій.

— Називаюся Бурий. Прошу вас дуже, будь ласка висісти на найближчій стації.

— Щож це за стація?

— Комарівка. Я директор тамошнього Центрального Готелю.

— Комарівка? Уявляю собі, як там комарі мусять людям даватися в знаки!

— Ніколи в світі! Прошу лише висісти та спробувати. У нас гарні кімнати тай харч кращий. І дешевше в нас. Прошу також у нас випробувати. Будемо добродія харчувати цілих десять днів. Не розумію, чому добродій напирається, щоби тих пятьдесять американських гостей провело літо якраз у Болотні?

— Я зовсім не напираю, я лише хотівби.

— А щоби пятьдесять американських гостей приїхало до Комарівки, цього ви не хотілиби?

— Проти цього також не маю нічого.

Поїзд станув. Кондуктор кричить:

— Комарівка!

Висідаємо. Або правильніше, директор готелю витягає мене на силу з вагону.

8.

Комарівка ще гарніша ніж Болотня. Кімната гарніше уладжена, харч кращий. Краєвид чудовий.

9.

Десять днів пізніше. Бурий відпроваджує мене до поїзду. Купує мені залізничний білет аж до Львова. Каже ще голосно до переділу:

— Та прошу прислати цих пятьдесять Американців!

— Яких Американців?

— Для яких ви підшукуєте літнища?

— Нічого не знаю про ніяких Американців.

— Що ви говорите?

— Я лише телеграфував, що я дуже рад був би, колиб пятьдесять Американців приїхало до Болотні. Поправді цього хотів чейже кождий, хто справді любить свою батьківщину, щоби якнайбільше чужинців відвідувало наші літнища.

10.

Заки ще ціла ця справа могла мати якінебудь наслідки, я пробудився. Я протер собі заспані очи. Що за дивний сон! Одначе добрий помисл. Лише у сні людина може мати такі добрі помисли. Я зрештою не маю ні цента на мою літню відпустку. Попробую! Вже біжу за телеґрафічним блянкетом.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1930.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми пирступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона и части оголошень по $35.00. Хто хотівб. в своїм оголошенню помістити також і фотографію чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошення буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитись в редакції по день 30. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

ФОТОГРАФІЇ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1930 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

І ПІДПРИЄМСТВА ПОВИННІ ВІДПОВІДАТИ.

Чи відповідальні перед ким наші фабрики й заводи за ті вироби, що їх вони постачають кооперації? Чи знають вони, що кепська якість товару підриває авторитет робітничої кооперації, причинюється до ремствування, скандалів і штовхає споживача до приватника?... Ні, мабуть, зовсім не знають.

Якість продукції на багатьох фабриках щораз гіршає. Фабрики ці під гаслом: „Кооперація все зїсть", головну увагу звертають **не на якість, а на скількість.** Тим то Сорobкооп і має великі втрати.

Що дня до крамниць Соробкоопу цілими десятками приходять люде обмінювати ріжні речі, їм повертають назад гроші, або платять за полагодження негодящих для ношення речей.

Ось кілька обурливих фактів бридкого, недбайливого ставлення до роботи ріжних фабрик. Почнемо з фабрики взуття ВМП. Деревляні закаблуки у черевиках цієї фабрики не видержують і одного дня, — зразу ламаються, підошва часто перегоріла. Ніски мягкі, задники зразу викривлюються. У готовому взутті залишають цвяхи, а через те рвуться панчохи й часто люди калічать собі ноги. Часто буває пара взуття неоднакова розміром, кепсько добрана на колір. Каблуки до жіночих черевиків прибивають занадто товстими цвяхами, через що вони зразу колються. У чоловічому взутті каблуки бувають часто з сирового матеріялу й тріскаються, ще лежучи в коробках у крамниці.

Чимало дефектів і в роботі парусинових туфлів 1. Держфабрики Взуття. Пара туфель має неоднаковий колір і неоднаковий розмір. Язичок через недбальство пришивають до стельки. Підчас пришивання підошов на стельках залишаються пропуски. Кепське підклеювання полотняних стельок, тощо.

Ще гірша робота „Кустпромкредиту" і почасти артілі „Чоботар". Споживачі повертають куплене взуття з одірваними підошвами, закаблуками, задниками, тощо. Досить сказати, що крамниці Соробкоопу ч. 390 **за травень і червень довелося заплатити шевцеві за полагодження негодящого взуття ріжних фабрик щось із 100 карб.** А ще ж не всі приносять назад негодяще взуття!

Цікавий отакий приклад. Робітниця тов. К. купила в цій крамниці пару туфель за 13 карб. з копійками. Не встигла вона вийти з крамниці, як каблуки поодлітали. Принесла назад. „Не хвилюйтеся, зараз полагодимо", заспокоює її продавець. І справді, через пів години подає їй цілі черевика. Взула й пішла. Але коло кватирі каблуки знову поодлітали. Незручно їй було ще раз іти до крамниці й вона на власні кошти полагодила їх. Поносила два дні, одлетіла підошва. В крамниці підбили їй нову, а через тиждень викривився задник, повилазила стелька, поосідали ніски.

— Цілий рік збиралася на черевики, — скаржиться тов. К., — і от знову боса.

Чимало погіршала й якість готового одягу фабрики „Ленінград-Одежда" і „Витеб-Швей", „Київ-Швей", тощо. Немає потрібних фасонів і розмірів. Часто присилають пошитий одяг без ґудзиків, білих ниток не витягають, одежа пореться на шві, вилазять петлі, не пропарений крам зразу збігається. А найненормальніше те, що за браком достатньої скількости краму часто шиють із зимового краму літні костюми й штани, замісць осінних і зимових пальт, ватніх піджаків, „англе", тощо.

Нема чим хвалитися й „Київ-Трикотажу" й „Моск-Трикотажу", а особливо Кустпромспілці. Всі речі в них браковані: неправильний розмір, позацюровані, у дірках, тощо.

Чимало можна було б сказати й про кепську якість посуду, мануфактури, продуктів харчування, тощо. Наради, конференції, всі вимоги поліпшити якість роботи — мало допомагають. І чомусь то **за кепську якість товару оддувається тільки сам Соробкооп.** Фабрика назад браку не приймає й не платить тих витрат, що їх має Соробкооп на полагодженні. Ось, наприклад, ВМП ні за що не хоче встановити час ношення взуття й категорично відмовляється прийняття назад кепське взуття.

Так надалі бути не може. Треба розпочати рішучу боротьбу за якість роботи. Соробкооп і жадною копійкою не повинен відповідати за браковану роботу. Увесь брак, все, що приносять пайовики обмінювать, треба повертати назад, на фабрику. **Тільки тоді, коли фабрика й завод цілком відповідатимуть за свій товар, вони поліпшать свою роботу й піднесуть якість продукції на відповідну висоту.**

І. Бернадський.

(„Пролетарська Правда", Київ).

СКІЛЬКИ Є ЗІР НА НЕБІ?

Число зір, які можемо бачити гласними очима без оптичних помічних приладів, не є таке велике як загально думають. На північному зоряному небі видно 3,000 до 5,000 зір, а на південному є їх 6,000 до 7,000. Зорі ці відповідно до сили їх світла діляться на 20 кляс. Нашими очима можемо доглянути зорі лише до 6-тої величини. Далековидом і фотографічною плитою можна ствердити 50 міліонів зір. Але й це є лише частинкою з безмежної скількости зір.

—o—

ПЛЬОМБУЮТЬ ОСТРІВ.

Грецькому островові Понті Конісі (що послужив німецькому маляреві Беклінові як модель до славнозвісного образу п. з. „Острів умерлих"), загрожувала катастрофа, а саме розсипалися скелі острова. На заклик епископа острова Корфу усунено небезпеку від цього гарного острова. А саме з ушкодженими скелями роблять таксамо, як лікар робить із ушкодженими людськими зубами: пльомбують їх або імпреґнують проти шкідних впливів вітру, непогоди і морської води. Для цього імпреґнування уживають річного намулу і кварцу (кременя). Така мішанина показалась доброю вже й при направі инших островів. А саме ця маса має цю добру прикмету, що крихкий камінь перемінює в одностайну, кріпку масу, якій не всилі вдіяти нічого ні морські филі ні атмосферичні опади.

—o—

ПИСЬМЕННИКИ ГРОБАРІ.

В Перу вийшов недавно закон про торговлю книжками. В законі цьому, м. и., є такий цікавий уступ: „Автори або накладчики видрукованої книжки, яку слід уважати неморальною, мають заплатити грошеву кару у вартости 1,500 примірників, беручи за основу ціну продажі. Колиб годі було стягнути цю кару, то вони через чотири місяці мусять виконувати обовязки гробаря на цвинтарі".

—o—

ВОВКИ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Мукачівські ґазети містять отвертий лист громадського уряду фелдешівців до ґубернатора Бескида, віцеґубернатора Розсипаля і суспільного референта Закарпатської України Опоченського. В листі взивається їх, щоби заопікувалися населенням якого череди рошарпують вовки. Останніми часами вовки роздерли в тій громаді худоби на 3.200 чеських корон.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА", 103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

На 1-го вересня с. р. в годині 2.45 пополудни буде отворена перша стала українська година на редіо. На отворення запрошено надзвичайний хор, зложений з самих лучших співаків, а це: А. Ґела, Г. Шустикевич, В. Ґела і С. Гладкий з Джерзи Сіти, М. Фатюк з Йонкерс, Т. Каськів з Нюарку, С. Грабар з Елізабет, Т. Онуфрик ц Ню Йорку і В. Савіцький з Бруклина. Між иншими слухачі почують нові ще нігде не співані пісні, відспівані вище згаданими дякоучителями, як: Гей, козаки, За Україну і т. п. Незабудьте наставити редіо в означений час на стацію WAAT' в Джерзи Сіти. Буде дійсний концерт.

Ф. Губяк з Геркімер, Н. Й., замовив почтою 200-долярову Віва-Тонал Віктролю, на якій найкраще виходить хор, а Мр. Губяк хор любить найлучше.

Мрс. Матілда Сабо, котра разом з мужом мають пересилкове бюро для Закарпатських Українців, купили комбінейшен Віктора. Редіо добре для себе, але як гості до нас прийдуть, то ми редіо запираємо, а граємо рекорди, ми всі любимо українські пісні, так казала Мрс. Сабо. На перший вечер при демонстрованню було богато її краянів з Закарпаття, просили щоб постаратися рекордів їх дякоучителя Палажія.

До підтримання української години на редіо зголосились: Г. Андрухів з Бруклина, український кравець і „Перфект Лондрі" з Нюарку. Потреба ще вісьмох.

К. Качурак і М. Процак з Елізабет, Н. Дж., закупили Віктора Комбінейшен, щоб бути готовими ,як буде українська програма на редіо. Вони Лемки, гарні люди, щирі, хочеться з такими працювати.

С. Занько, український бизнесмен з Бруклина, купив Віктор Комбінейшен.

В. Футулуйчук з Вотервліт, Н. Й., спровадив велику скількість ріжних рекордів і демонструє їх в українськім клюбі під числом 2303 — 4-та Евеня.

Відвідали Січовий Базар: Ірина Козаченко і Юлія Войтович з Дітройт, Міш. Зофія Зальопаний і Фамілія з Когус, Н. Й. Стефан Шевчук з Менвіл, Р. Ай. Павло Гулька з родиною з Скрентон, Па. Мрс. Дмитро Довгий з дітьми з Шамокін, Па.

Raising the Family— Hen says poor Pa seeing things even tho he's Sober!

